

De vleugelnoot die in het park staat, zie je niet gemakkelijk over het hoofd. Eigenlijk is het niet één boom, het lijkt wel een bosje van vleugelnooten. En er is nog iets: het is vrijwel altijd nat en modderig onder de groep stammen die schots en scheef uit de grond komen. Zelfs voor gewoon gras is het niet gemakkelijk om onder het gebladerte van deze bijzondere boom te groeien. Waar hij staat? Schuin tegenover de volière, het bankje kijkt erop uit. De vleugelnoot heeft een eigen naambordje, nummer 34.

Uiterlijk

Sinds de 18de eeuw wordt de Kaukasische vleugelnoot (*Pterocarya fraxinifolia*) veel in parken in Nederland aangeplant, omdat mensen hem mooi vonden. De vleugelnoot is een bladverliezende boom, dus kaal in de winter en hij kan wel 30 meter hoog worden. Wat vooral opvalt, zijn de langgerekte katjes, die wel meer dan 40 centimeter lang kunnen worden. De mannelijke bloemen hangen (in mei) als dikke, citroengele katjes aan de takken, terwijl de vrouwelijke bloemen slank en groenachtig zijn. De bladeren groeien aan lange bladstelen, tot wel een halve meter lang. In de zomer zijn de bladeren olijfgroen, in de herfst kleuren ze goudgeel.

De stam heeft een grijsbruine schors met ruwe ribbels van kurk, die dikker worden naarmate de boom ouder wordt. Ook is de stam relatief kort en splitst zich vaak in meer stammen. De boom is vaak hol. Dat doet niets af aan de gezondheid van de boom, maar het ontbreken van kernhout en de grote gaten in de stam maken de boom wel wat kwetsbaarder voor een flinke storm. Maar dat geeft niets. Als de stam afbreekt, dan staan honderden worteluitlopers klaar om zijn plaats over te nemen.

Herkomst

De boom komt nu alleen nog van nature voor in de Kaukasus en de Elboers, een hooggebergte in het noorden van Iran. De vleugelnoot is oorspronkelijk subtropisch. In het Vroeg-Pleistoceen was het in ons land zo warm, dat de vleugelnoot zich hier prettig voelde. De boom stond toen langs rivieroevers. Toen in het Midden-

Pleistoceen de ijstijden begonnen, werd het te koud en verdween hij uit ons land.

Er zijn ook veel andere soorten vleugelnooten, maar die zijn in ons klimaat niet winterhard. De boom komt uit de familie van de okkernooten en is verwant aan de walnotenfamilie. De wetenschappelijke naam bestaat uit de woorden pteron, dat vleugel, en karuon dat noot betekent. De soortnaam fraxinifolia betekent met bladeren als die van de es, omdat het blad overeenkomsten toont met de bladeren van essen.

Eigenschappen

De vleugelnoot groeit het liefst op vochtige plaatsen en is gevoelig voor late nachtvorst. Ziekten komen eigenlijk niet voor bij deze soort. De boom is eenhuizig (d.w.z. mannelijke en vrouwelijke bloemen zitten aan dezelfde boom). Opvallend zijn de bruine compacte katjes die na bevruchting lange slingers met gevleugelde vruchten worden, die de hele winter blijven hangen. De Kaukasische vleugelnoot omvat zijn nootjes als het ware met twee brede vleugels; daarom ook de naam: "vleugelnoot". Maar ze zijn niet eetbaar! Ook grappig is, dat de vruchten goed kunnen drijven en dat de boom zich zo via het rivierwater kan voortplanten. Maar ondanks de enorme productie van vruchten staat de Kaukasische vleugelnoot bekend als een boom die zich in Nederland niet of nauwelijks uitzaait. Wel vormt hij enorm veel wortelopslag. Als je wil dat de boom echt de hoogte in groeit, zul je goed moeten letten op alle uitlopers in de grond en die moet je elk jaar in de lente zorgvuldig verwijderen.

Bijzonderheden

De ontwikkelingen van de laatste vijf jaar laten een verandering zien in het gedrag van de Kaukasische vleugelnoot. Er worden steeds vaker jonge bomen gevonden en dat is een eerste teken van verwildering van de soort. In Rotterdam is dat nauwgezet bijgehouden. Op kademuren en stortstenen langs de Rijnhaven zag men ineens tien jonge bomen. Ook in het Kralingse Bos bleken zaailingen na het kappen van de moederboom, ineens wél te overleven. Dit vormt ook een gevaar. Juist omdat onder de vleugelnoot bijna niets anders kan groeien, zal door de nieuwe boom alle andere vegetatie verdwijnen en dat is niet best voor de oevers van onze rivieren.

Tot slot

Mensen zijn dol op het maken van lijsten. Zelfs voor "monumentale" vleugelnoten bestaat zo'n lijst:

<http://www.monumentaltrees.com/nl/bomen/kaukasischevleugelnoot/>

Deze lijst omvat 94 bomen uit 11 landen en een kwart daarvan staat in Nederland. De grootste boom bevindt zich in Middelburg achter 't Gasthuis, een verzorgingscentrum en verpleeghuis. Het is een ware reus: meer dan 20 meter hoog met een omtrek van 8.54 meter. Onze Kaukasische vleugelnoot staat niet op de lijst, hij is veel te klein.

In de literatuur komt de vleugelnoot niet voor; ik heb althans geen gedichten of verhalen kunnen vinden over deze karakteristieke boom. Aan het rijmen zal het niet liggen, want vleugelnoot rijmt op veel, zeer uiteenlopende woorden. Wat te denken van copiloot, lippenrood, duizendpoot, kokosbrood, overload, moederschoot, kikker-sloot, botervloot en heldendood? Je zou zeggen, daar is toch wel iets fraais van te maken?